

9. peatükk

SOOLINE VÕRDÕIGUSLIKKUS

See tund tutvustab õpilastele võrdõiguslikkuse ja soolise ebavõrdsuse teemat. Võrdõiguslikkus on olukord ühiskonnas, kus kõik inimesed on vabad arendama oma isiklike võimeid ja tegema valikuid, mida ei piira traditsioonilised soorollid ja – stereotüübid ning naiste ja meeste hierarhiline võimusuhe (Marling, R. (2011) "Sissejuhatus soouuringutese".)

Tunni eesmärgid

- Tutvuda mõistetega sooline võrdõiguslikkus ja sooline ebavõrdsus
- Tutvuda soolise ebavõrdsuse põhifaktidega terves maailmas
- Mõista video abil soolise võrdõiguslikkuse põhimõtteid

Abimaterjalid

- PowerPoint esitlus: Fotod 1–7
- Abivahend 1: Soolise võrdõiguslikkuse põhimõisted
- Abivahend 2: Kus ja kuidas rikutakse naiste õigusi?
- Abivahend 3: Olivia Naava. Kampala käsitöökeskuse asutaja
- Video: bit.ly/2uhxEYC
- Paberilehed mängu tarvis

SISSEJUHATUS

10 min

Näidake õpilastele [pilte 1–7](#), mis kujutavad naiste seisu maailmas, ja arutlege nende üle.

Mäng

- Mõelge välja mõned soolise ebavõrdsuse teemalised laused ja paluge õpilasi liikuda ruumi eri nurkadesse selle põhjal, kas nad on nõus või mitte. Seejärel võib arutleda eriarvamusi ning vahetada poolt, kui vastaspoole argumendid osutavad kaalukamaks.

Lausenäited

- Poisid on tüdrukutest tugevamad
- Poisid ja tüdrukud käituvad erinevalt hormoonide pärast
- Naised kannavad laste eest paremini hoolt
- Poisi kutsumine tüdrukuks on väga solvav
- Poisid ei tohiks olla tundlikud
- Tüdrukud on poistega sama konkurentsivõimelised

Foto: Veronika Svištis

Olivia Naava on Kampala Disabled Initiativesi (KDI) ehk puuetega inimeste käsitöökeskuse tegevjuht ja müüja.

PÕHIOSA

25 min

Seletage õpilastele soolise võrdõiguslikkuse tausta ning tutvustage põhimõisteid. (Abivahend 1)

- Seletage, et naised panustavad ühiskondade ja riikide arengusse, kuid tihtipeale ei suuda nad oma potentsiaali ära kasutada. Tihti ei saa naised otsuseid kujundada ning oma peredes ja ühiskonnas ressursse jaotada, kuna nende võimalused ja ligipääs haridusele on piiratud. Ühiskond ja riik, kus naised väärtustatakse ja võimaldatakse neile haridust ja ligipääsu ressursidele, ainult võidab.
- Paluge õpilastel pakkuda oma seletus järgmistele mõistetele: sugu, meeste ja naiste vaheline võrdsus, sooline ebavõrdsus. (Abivahend 1)

TEEMAARENDUS

Arutlege õpilastega selle üle, kus ja kuidas rikutakse naiste õigusi. (Abivahend 2)

Mäng

- Jagage osalejad kolmeks rühmaks.
- Andke igale rühmale paberileht mõne eelmainitud valdkonnaga, kus rikutakse naiste õigusi. Rühmad ei tea üksteise teemasid.
- Iga rühm peab välja mõtlema loo naisest, kelle õigusi on rikutud rühma valitud valdkonnas.
- Ülesande lõpus tutvustab iga rühm oma lugu ning teised õpilased peavad peale valdkonna äratundmise küsimusi esitama ning teiste osalejate lugusid hindama.

KOKKUVÕTE JA ARUTELU

10 min

Vaadake videot aadressil: bit.ly/2uhxEYC

- Arutlege selle üle.

Arutelu küsimustega. Jagage noored rühmadesse, andke neile viis minutit aruteluks küsimuste üle. Sellele järgneb ühine arutelu.

- Kas teie koolis esineb soolist ebavõrdsust? Mida on tehtud sellest lahtisaamiseks?
- Tooge näiteid oma elust, kui naiste õiguste paranemine mõjus hästi nende lastele ja peredele.
- Kui õpilased toovad oma näiteid, rääkige neile Olivia Naava lugu. (Abivahend 3)

ABIVAHEND 1

Soolise võrdõiguslikkuse põhimõisted

Paluge õpilastel pakkuda oma seletus järgmistele mõistetele: sugu, meeste ja naiste vaheline võrdsus, sooline ebavõrdsus.

Sugu on osa kultuurilistest ja sotsiaalsetest naiste ja meeste vahelistest erinevustest (TeachUnicef, 2008).

Naiste ja meeste võrdsus on sellised tingimused, kus tüdrukud ja poisid ning naised ja mehed saavad ära kasutada enda potentsiaali täiel määral diskrimineerimisest vabalt. Selle juures on tagatud võrdne ligipääs toidule, tervishoiule, haridusele ning võimalused otsuste tegemiseks nii kodus kui ka ühiskonnas. Samuti kuulub selle alla õiguslik võrdsus naiste ja meeste vahel. Selleks on näiteks võrdne töötasu, samuti võrdsed varalised ja pärimisõigused. (TeachUnicef, 2008)

Sooline ebavõrdsus on naiste tihtipeale piiratud ligipääs võrreldes meestega tervishoiule, haridusele, õiguskaitsele, võimalusele elatist teenida ning otsuseid teha nii kodus kui ka ühiskonnas (TeachUnicef, 2008).

ABIVAHEND 2

Kus ja kuidas rikutakse naiste õigusi?

Eespool on toodud kolm kõige levinumat soolise ebavõrdsuse suunda, mille hävitamiseks mõeldud töö on oluline nii naistele kui ka nende laste tulevikule.

Kodus: naistel ja meestel on kodupidamises harilikult eri prioriteedid. Naised tegelevad tavaliselt pere ja lastega. Paljudes arenguriikides on naiste roll otsustamises majapidamise väljaminekute või tervishoiu üle tagasihoidlik. Mõju puudus võib olla tingitud sellest, et tavaliselt panustavad naised perekonda vähem raha ja muid materiaalseid hüvesid, on oma meestest nooremad ning madalama haridustasemega.

Tööhõive: samal ajal kui naised muutuvad aina aktiivsemaks eri valdkondades, on endiselt alles ka selliseid valdkondi, kuhu pääsevad üksnes mehed. Meie ees seisab pikk tee, mille peame läbima, et võimaldada naistele ja meestele võrdseid majandusvõimalusi. Paljude naiste tasustamata töö majapidamises võtab rohkem aega kui meeste tööpäev, seega jääb neil meestega võrreldes vähem aega palgatöö eest tulu saamiseks. Tööhõives aktiivsete naiste sissetulek on meeste omast keskmiselt 20% madalam.

Lisaks sellele teevad naised tihtipeale "mitteformaalseid" töid, näiteks müüvad turul kaupa või teevad kodutöid. Sellise töö eest saab tavaliselt vähe palka ning selle juurde kuulub vähe soodustusi või ei ole üldse soodustusi (nt tervisekindlustus või pension). Naistel on vähem ressursse kui meestel. Mõne riigi pärimisseadused diskrimineerivad naisi, mis soodustab nende vaesuspiiri alla jäämist.

Naiste sissetuleku suurendamine võib mõjuda kasulikult ka nende lastele, kuid mitte alati. Naiste pikad töötunnid tervisele ohtlikes või kahjulikes töötingimustes mõjuvad halvasti ka nende lastele. Perekondades, kus naistel ei ole kontrolli oma sissetuleku üle, ei saa raha kasutada laste tervishoiule, toitumisele või haridusele.

Mõni naine ei ole võimeline tööajal laste eest täisväärtuslikult hoolitsema ning peab panustama oma vanematele lastele (harilikult tütardele), kes hoolitsevad nooremate eest. Tihtipeale ohverdavad need neiud oma hariduse.

Politiika ja valitsemine: naised on harilikult alaesindatud igal riigivalitsemise tasandil. Seadusandlikus võimuses on alla 17% naisi, valitsuste koosseisu kuulub 14% naisi ning kõigest 6% valitsustes on naised valitsusjuhid. Naiste häält on harva kuulda rahuläbirääkimistes ja arenguriikide konfliktijärgse taastamise küsimustes. Maailmas on laialt levinud stereotüüp, mille kohaselt mehed on naistest paremad poliitilised liidrid.

ABIVAHEND 3

Olivia Naava, Kampala käsitöökeskuse asutaja

Olivia Naava on Kampala Disabled Initiativesi (KDI) ehk puuetega inimeste käsitöökeskuse tegevjuht ja müüja. Ta on 28-aastane aktiivne ja energiline naine, kellele meeldib inimestega suhelda ja poele vajalikke üritusi korraldada. Poe jaoks on olulised Olivia suhtlusoskused ja pop-up-tüüpi müügikorraldus. Vabal ajal ta punub palmikiududest kotte.

2005. aastal lõpetas Olivia kolmeaastase õppe puuetega lastele mõeldud Kampala õmblus- ja käsitöökoolis. Olivia otsustas üheskoos oma kursuseõdedega alustada väikese käsitööpoe, et saada sõltumatut tulu, ennast ülal pidada ja oma perekonda aidata. Peale oma väikeettevõtte õmblevad naised tooteid ka nende kooli käsitöö tootmise tarvis, kuid tulevikus loodavad teenida piisavalt palju oma poe kaudu, et saada täiesti sõltumatuks.

Peale valmistoodete (näiteks põlled, rõivad, kotid jne) tegemise lõikavad ja õmblevad KDI naised ka kitenge-kangast tehtud ilusaid riideid Kampalas tegutsevatele välismaalastest vabatahtlikele. Poe tasuvuseni jõudmine on keeruline, kuna enamik piirkonna elanikest ei saa lubada tööde tellimist rätsepalt. Abiks on internet, kuna Ugandas on praegu e-kaubanduse revolutsioon. Seega, KDI pood loodab endale uusi kliente saada just veebi teel.

Lisainfot KDI poe tegevuse ja toodete kohta leiab Facebookist aadressilt www.facebook.com/DisabledInitiatives/.

Olivial on seitse vanemat õde ja venda, kellega tal on väga lähedased suhted. Talle meeldib toidu tegemine ja küpsetamine, käsitöö puhul eelistab ta kanga valmistamist tai dai tehnikaga.

Lisaküsimused

1. Milliseid Uganda ühiskonna stereotüüpe murrab Olivia?
2. Kuidas Olivia tegevus toetab naiste õigusi Kampalas?

Olivia fotod bit.ly/2Utl4y

1. Teach Unicef Website (2016), veebis
teachunicef.org/sites/default/files/documents/units-lesson-plans/gender_equality_-_an_introduction.pdf
2. Sustainable Development Goals (2016), veebis
www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/
3. European Commission (2016), veebis
ec.europa.eu/justice/gender-equality/